

Hoe gaat het verder met Bayreuth?

door Minze bij de Weg

In 2026 bestaan de Bayreuther Festspiele 150 jaar. In een persconferentie maakte artistiek leider Katharina Wagner de spectaculaire plannen voor dat jubileum bekend. In dat jaar zullen alle opera's die tot de zogeheten Bayreuth canon behoren worden opgevoerd. Als extraatje wordt *Rienzi* aan het programma toegevoegd, een werk dat tot nu als 'niet festspielwürdig' gold. Om financiële redenen zal er volgens de website br.de in 2026 geen nieuwe encensering van de *Ring* komen, maar andere bronnen spreken dat tegen. Hoe de vier delen gebracht gaan worden is dus nog niet duidelijk.

Katharina Wagner onthulde ook de programmering van de tussenliggende jaren. Zo zal de omstreden Ring-productie in de regie van Valentin Schwarz ook in 2024 worden gespeeld. Philippe Jordan, de huidige chef van de Staatsoper in Wenen dirigeert de voorstellingen. Dat betekent dat Pietari Inkinen uiteindelijk alleen dit jaar de muzikale chef van deze productie is. Vorig jaar moest hij kort voor de première wegens corona afzeggen. Klaus Florian Vogt zal de beide Siegfrieds zingen en laat daarmee nog eens zien een van steunpilaren van Bayreuth te zijn.

De geliefde *Tannhäuser*-productie van regisseur Tobias Kratzer zal ook in 2024 worden uitgevoerd. Wegens succes geprolongerd zou je kunnen zeggen, want oorspronkelijk zou 2023 het laatste jaar van deze encensering zijn. Nathalie Stutzmann dirigeert opnieuw. Dat is iets om naar uit te kijken, want haar debuut in Bayreuth dit jaar werd door pers en publiek luid bejubeld.

In 2024 komt er ook een nieuwe *Tristan und Isolde*. Daarmee lijkt de huidige productie van regisseur Roland Schwab een wegwerpproduct, want de première vond immers pas vorig jaar plaats. Volgens Katharina Wagner moeten we dat toch niet zo zien. De encensering van Schwab was alleen maar tot stand gekomen omdat Bayreuth iets achter de hand wilde hebben voor het geval dat corona in 2022 de uitvoering van de grote kooropera's onmogelijk had gemaakt. De IJslandse theater- en operaregisseur Thorleifur Orn Arnasson zal de nieuwe *Tristan* regisseren. Hij was eerder verbonden aan de Volksbühne Berlin, waar Frank Castorf, de regisseur van de vorige hevig omstreden *Ring* ooit de scepter zwaaide. Orn Arnasson schijnt in Augsburg met *Lohengrin* en *Die Fledermaus* nogal opzien te hebben gebaard. Muzikaal ziet het er in ieder geval goed uit: Camilla Nylund en Andreas Schager zingen de titelrollen en de ervaren Semyon Bychkov dirigeert.

In 2025 kunnen we een nieuwe *Meistersinger von Nürnberg* verwachten. Bas Georg Zeppenfeld, ook al zo'n steunpilaar van Bayreuth, zingt Hans Sachs en de Amerikaanse tenor Michael Spyres neemt de rol van Stolzing voor zijn rekening. De regie ligt in handen van Matthias Davids die in de wereld van de musical grote successen heeft geboekt. Daniele Gatti, in Amsterdam niet onbekend, dirigeert. De *Lohengrin* van regisseur Neo Rauch, die vorig jaar voor het laatste te zien was, zal in 2025 nog een keer terugkomen.

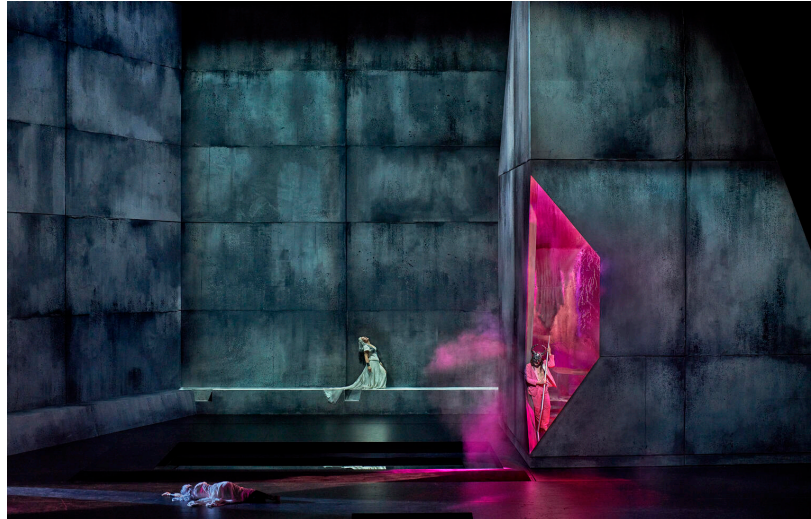

Tannhäuser (Bayreuther Festspiele ©Enrico Nawrath)

Tegenvallende kaartverkoop

Tot zover de artistieke kant. Iets anders is het financiële verhaal. De discussie daarover werd aangewakkerd door het feit dat de Festspiele dit jaar voor het eerst sinds lange tijd bij de opening niet uitverkocht waren. Dat wil zeggen: de losse producties liepen uitstekend maar voor de *Ring* waren nog ruim kaartjes voorhanden.

Voor de achterblijvende kaartverkoop werden verschillende redenen aangevoerd. Om te beginnen kreeg de *Ring* vorig jaar een slechte beoordeling, zowel van de pers als van het publiek. Bovendien werden de prijzen dit jaar verhoogd. De inflatie liet ook Bayreuth niet ongemoeid. Voor de duurste premièreplaatsen moest € 459 worden betaald. Als troost deelde Bayreuths financiële man Ulrich Jagels mee dat de prijzen volgend jaar gelijk blijven. Dat neemt niet weg dat voor een bezoek aan de *Ring* gauw € 2000 per persoon moet worden neergeteld als je de hotelkosten meerekent. En ook die waren dit jaar flink omhooggegaan.

Parsifal (Bayreuther Festspiele © Enrico Nawrath)

Katharina Wagner noemde nog een andere reden voor de tegenvallende verkoop en uitte daarmee indirect kritiek op haar financiële man Jagels. De voorverkoop was pas in maart begonnen en dat was volgens haar veel te laat. Tel daar een paar weken bij op voor je een bevestiging krijgt en je weet pas in mei waar je aan toe bent. Veel potentiële bezoekers hebben tegen die tijd al een andere keuze voor hun vakantie gemaakt. Het gevolg was dat een flink aantal klanten de aan hen toegewezen kaarten alsnog teruggaf. Het bleek vervolgens moeilijk deze kaarten alsnog aan de man te brengen, zeker als het om een complete *Ring* ging. Ook de online verkoop van kaarten ging op 7 mei rijkelijk laat van start.

Om de zaal toch vol te krijgen werd uiteindelijk naar een rigoureuze oplossing gegrepen. In een laat stadium werden de delen van de *Ring* alsnog los aangeboden. Volgens Jagels leverden dat ‘duizenden’ belangstellenden op.

Een extra complicatie bij dit alles is dat de Bayreuther Festspiele in tegenstelling tot een doorsnee operahuis nauwelijks over een afdeling marketing en promotie beschikt. Dit tot ergernis van Katharina Wagner, die het ook op dit terrein niet met haar financiële afdeling oneens is.

Een stap richting normaliteit

Is het dus crisis bij de Bayreuther Festspiele? Volgens de criticus Markus Thiel (*Münchener Merkur*) is dat sterk overdreven. In een interview met ndr.de zei hij: ‘Ik zie dit als een goede stap richting normaliteit. Je moet er rekening mee houden dat andere festivals zich in een vergelijkbare situatie bevinden. Bij de Salzburger Festspiele zijn er soms tot op het laatste moment nog kaartjes voor sommige premières en ik denk dat het in Aix-en-Provence niet anders is. Voor Bayreuth moest ik ook een keer tien jaar wachten op een ticket en dat was een heel andere situatie. Maar de afgelopen jaren is al gebleken dat dit niet meer het geval zal zijn - en daar is niet alleen corona debet aan. (...) Mensen zijn nu flexibeler, ze willen zich niet meer binden. Ze willen niet in september weten wat ze op 10 april van het volgende jaar willen en moeten en mogen. Bayreuth ontkomt niet aan deze maatschappelijke ontwikkeling en je moet afscheid nemen van het idee dat het meteen uitverkocht is.’

Een van de oplossingen die hij noemt is het los verkopen van de *Ring*-delen. Of het aanbieden van goedkopere kaarten voor mensen die pas in een laat stadium kunnen of willen beslissen. Katharina

Wagner suggereerde al eens om de *Ring* op vier opeenvolgende dagen uit te voeren, wat overigens wel invloed heeft op de bezetting door de zangers. Het is duidelijk: het ei van Columbus is nog niet gevonden en een professionele marketingafdeling is broodnodig. Of in de woorden van Thiel: 'Het is nu een beetje houtje-touwtje.'

Wie heeft de macht in Bayreuth?

Deze hele discussie speelt tegen de achtergrond van een andere vraag: wie is eigenlijk de baas in Bayreuth? Wie kan ervoor zorgen dat er iets verandert? Op dit ogenblik is de machtsverhouding zo: de landelijke staat, de deelstaat Beieren en het Gesellschaft der Freunde von Bayreuth bezitten alle drie 29 procent van de aandelen. Het Gesellschaft is een vereniging van particulieren en ondernemingen die als doel heeft de Bayreuther Festspiele financieel te ondersteunen.

Per jaar geven ze ongeveer drie miljoen euro aan de Festspiele. De stad Bayreuth bezit de rest van de aandelen. De Festspiele kunnen ongeveer vijftig procent van de kosten uit eigen inkomsten dekken, de rest wordt door de aandeelhouders betaald. Eind 2022 lieten de 'Freunde' weten dat zij in de toekomst vanwege teruglopende inkomsten minder kunnen bijdragen.

De deelstaat Beieren liet bij monde van de minister voor kunst Markus Blume weten dat laatste geen probleem te vinden en meer te willen bijdragen. Beieren wil het eigen aandeel dan wel verhogen tot 37 procent. Hij riep de landsregering op hetzelfde te doen. Claudia Roth, de landelijke minister van cultuur, reageerde positief op dat voorstel. Beiden vinden wel dat er veranderingen moeten komen. In de woorden van Blume: 'Om het festival succesvol de toekomst in te leiden, is een duidelijke artistieke verantwoordelijkheid en een duidelijke commerciële verantwoordelijkheid nodig.' Roth zei het zo: 'We willen dat Bayreuth toekomstbestendig is. Om dit te bereiken, is het noodzakelijk nieuwe doelgroepen aan te boren. (...). We hebben nieuwe formats nodig. Daarnaast heeft Bayreuth behoefte aan een "constructieve bestuursstructuur" waarin goed wordt samengewerkt.'

Katharina Wagner mag blijven

Wat de veranderingen, zeg modernisering, concreet gaan inhouden moet verder worden uitgewerkt. Blume liet wel weten dat wat hem betreft Katharina Wagner kan blijven. Haar contract loopt in 2025 af. Die conclusie lijkt logisch, want Wagner kan beschouwd worden als het boegbeeld van de modernisering. Ze raakte in de afgelopen jaren voortdurend in conflict met conservatieve delen van de organisatie.

Katharina Wagner (© Foto: Nicolas Armer)

De grotere inbreng van de landelijke en regionale overheid zou ten koste moeten gaan van de 'Freunde', die dan 13 procent van de aandelen overhouden, evenveel als de stad Bayreuth. Daarmee vermindert de invloed van de 'Freunde' aanzienlijk. Is dat erg? Volgens Manuel Brug van *welt.de* beslist niet. Hij kwam naar aanleiding van een persconferentie met de volgende opmerkelijke uitspraak: 'De Vereniging van Vrienden van Bayreuth, die onder de onwetende en vermoedelijk anti-kunstleiding van de voormalige Beierse minister van Financiën Georg von Waldenfels toch al een plaag was geworden, had nauwelijks iets te melden.' Samenvattend: er zal in de komende tijd veel gesproken worden, maar zeker is dat de Bayreuther Festspiele in de komende jaren een moderniseringsslag zullen meemaken. Om met de meester te spreken: 'Kinder, macht Neues!'

BAYREUTHER FESTSPIELE 2024 PROGRAMMA

Donderdag, 25 juli:	TRISTAN UND ISOLDE (nieuwe productie) Regie: Horleifur Örn Arnarsson, Dirigent: Semyon Bychkov Andres Schager (Tristan), Camilla Nylund (Isolde), Günther Groissböck (Marke)
Vrijdag, 26 juli:	TANNHÄUSER Regie: Tobias Kratzer, Dirigent: Nathalie Stutzman Met Klaus Florian Vogt (Tannhäuser), Günther Groissböck (Landgraf Hermann), Elisabeth Teige (Elisabeth) en Markus Eiche (Wolfram von Eschenbach)
Zaterdag, 27 juli:	PARSIFAL Regie: Jay Scheib, Dirigent: Pablo Heras-Casado Derek Walton (Amfortas), Tobias Kehrer (Titurel), Georg Zeppenfeld (Gurnemanz) Andreas Schager (Parsifal)
Zondag, 28 juli:	DAS RHEINGOLD Regie: Valentin Schwarz, Dirigent: Philippe Jordan Tomasz Konieczny (Wotan), Nicholas Brownlee (Donner), Christa Mayer (Fricka), Christina Nilsson (Freia), Mirko Roschkowski (Froh), Arnold Bezuyen (Mime)
Maandag, 29 juli:	WALKÜRE Regie: Valentin Schwarz, Dirigent: Philippe Jordan Michael Spyres (Siegfried), Georg Zeppenfeld (Hunding), Catherine Foster (Brünnhilde)
Woensdag, 31 juli:	SIEGFRIED Regie: Valentin Schwarz, Dirigent: Philippe Jordan Klaus Florian Vogt (Siegfried), Thomasz Konieczny (Der Wanderer), Tobias Kehrer (Fafner), Okka von der Damerau (Erda)
Donderdag, 1 augustus:	DER FLIEGENDE HOLLÄNDER Regie: Dmitri Tcherniakov, Dirigent: Oksana Lyniv Georg Zeppenfeld (Daland), Elisabeth Teige (Senta), Eric Cutler (Erik), Michael Volle (Der Holländer)
Vrijdag, 2 augustus:	GÖTTERDÄMMERUNG Regie: Valentin Schwarz, Dirigent: Philippe Jordan Klaus Florian Vogt (Siegfried), Michael Kupfer-Radecky (Gunther), Catherine Foster (Brünnhilde), Christa Meyer (Waltraute), Gabriela Scherer (Gutrune)
Zaterdag, 3 augustus	TRISTAN UND ISOLDE
Zondag, 4 augustus	TANNHÄUSER
Dinsdag, 6 augustus	TRISTAN UND ISOLDE
Woensdag, 7 augustus	PARSIFAL
Donderdag, 8 augustus	DER FLIEGENDE HOLLÄNDER
Vrijdag, 9 augustus	TRISTAN UND ISOLDE
Zaterdag, 10 augustus	PARSIFAL
Zondag, 11 augustus	DER FLIEGENDE HOLLÄNDER
Maandag, 12 augustus	TANNHÄUSER
Woensdag, 14 augustus	PARSIFAL
Donderdag, 15 augustus	TRISTAN UND ISOLDE
Vrijdag, 16 augustus	TANNHÄUSER
Zaterdag, 17 augustus	PARSIFAL
Zondag, 18 augustus	TRISTAN UND ISOLDE
Dinsdag, 20 augustus	DAS RHEINGOLD
Woensdag, 21 augustus	DIE WALKÜRE
Donderdag, 22 augustus	TANNHÄUSER
Vrijdag, 23 augustus	SIEGFRIED
Zaterdag, 24 augustus	PARSIFAL
Zondag, 25 augustus	GÖTTERDÄMMERUNG
Maandag, 26 augustus	TRISTAN UND ISOLDE
Dinsdag, 27 augustus	TANNHÄUSER

KAARTEN BESTELLEN?

Wie nog niet eerder kaarten heeft besteld, moet zich eerst registreren;

<https://ticketshop.bayreuther-festspiele.de/en.html>

Daarna kan het orderformulier worden ingevuld op;

<https://ticketshop.bayreuther-festspiele.de/en.html>

Meer informatie? Ga naar;

<https://www.bayreuther-festspiele.de/en/tickets-service/ticket-ordering/>